

УДК 159:004.5:94(477)

З. Гонтар

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ПОЖЕЖНОЮ ОХОРОНОЮ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Розкрито роль органів державного управління у розвитку пожежної охорони на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. Висвітлено основні напрямки забезпечення пожежної безпеки в регіоні.

Ключові слова: Друга Річ Посполита, Східна Галичина, управління пожежною охороною, пожежна справа, професійне і добровільне пожежництво.

Держава завжди надавала велике значення питанням забезпечення пожежної безпеки. Лише добре налагоджена система державного управління пожежною охороною дає можливість зберегти значну кількість народного майна, життя і здоров'я багатьох людей. В останні роки історія розвитку пожежної охорони в Україні було доволі змістовно висвітлена в науковій літературі. Праці науковців мають різноманітний тематичний спектр, але здебільшого стосуються питань історії розвитку пожежної охорони на українських землях у складі Російської імперії (Г. Смирнов, С. Тараненко, А. Томіленко, М. Удод), або радянської доби (П. Бронзов, І. Глебова, Ю. Доманський, Б. Островський, Ю. Назаров, А. Семенюк). Стосовно розкриття проблеми здійснення управлінської діяльності у сфері пожежної охорони на території західноукраїнських земель у міжвоєнний період, за винятком краєзнавчих розвідок В. Бугая і С. Поповича, на сьогодні відсутні спеціальні праці. Значно більше уваги дослідженню цих питань приділяли польські вчені М. Калаш, Т. Олейник, Т. Смолінський та інші [1]. Тому узагальнення державного управління процесом забезпечення пожежної безпеки в Західному регіоні України має актуальне наукове значення.

Мета статті полягає у тому, щоб на основі аналізу джерел та літератури комплексно вивчити основні напрямки діяльності органів державного управління Польщі щодо розвитку пожежної справи на західноукраїнських землях у міжвоєнний період, виявити позитивні і негативні аспекти процесу забезпечення пожежної безпеки в регіоні.

Доцільно зазначити, що у міжвоєнний період відбулись значні зміни у розвитку пожежної охорони на західноукраїнських землях. Насамперед це було пов'язано з тим, що після відновлення польської державності політика офіційної Варшави щодо управління у Східній Галичині, в порівнянні з австрійським періодом, стала діаметральною протилежною [2]. 25 червня 1919 р. Рада послів Антанти визнала за Польщею право на тимчасову окупацію краю. О. Красівський з цього приводу справедливо зазначив, що правом націй на самовизначення скористалися лише поляки, відмовивши у такому праві українцям [3]. Не чекаючи остаточного вирішення цього питання, правлячі кола Польщі провели низку перетворень на цих землях. Зокрема, відповідно до Закону “Про тимчасову організацію органів адміністративної влади II інстанції (воєводства)” від 03.12.1920 р. і розпорядження Ради міністрів від 17.03.1921 р., вводився новий адміністративно-територіальний поділ у Галичині і відбулась реорганізація управління. На території Східної Галичини було створено Львівське, Тернопільське та Станіславське воєводства. Під час

встановлення території воєводств, зокрема Львівського, його кордони були зміщені на захід так, щоб у його межах опинилася польська більшість.

Із запровадженням посади воєводи та створенням воєводського управління в Галичині були остаточно ліквідовані рештки автономії, влада в краї перейшла під цілковитий контроль Варшави, а ліквідація Крайового віділу ще більше обмежила повноваження місцевого самоврядування [4]. Воєводи мали майже необмежену владу і підпорядковувались Міністерству внутрішніх справ. Як глава загальної адміністрації, воєвода керував діяльністю адміністративних органів на території воєводства, займався питаннями, що належали до компетенції МВС і, зокрема, забезпеченням пожежної безпеки [5]. Функції, покладені на воєвод щодо пожежної охорони, виконувались спеціальними органами – воєводськими управліннями. Як адміністративні установи, вони повністю підпорядковувались Міністерству внутрішніх справ і погоджували з ним всю свою діяльність [6].

Воєводські управління здійснювали безпосередній контроль за роботою староств, які займалися тими ж питаннями в межах повіту, що і воєводські управління на території воєводства. 30 червня 1930 р., згідно з Розпорядженням міністра внутрішніх справ Польщі “Про внутрішню організацію і діяльність староств”, у них була введена організаційна структура з поділом на 12 рефератів. Сьомому реферату були підпорядковані питання діяльності пожежної служби. У кожному воєводстві створювались і спеціальні “Воєводські управління пожежної охорони” з власною канцелярією, які у своїй діяльності, окрім розпоряджень місцевої влади, повинні були керуватись положеннями, затвердженими Радою воєводського управління та Малопольською спілкою пожежної охорони (далі – МСПО), створеною у Львові в 1923 р. [7]. Очолював воєводське правління пожежний інспектор, який підпорядковувався директорові (старшому інспекторові) МСПО. Інспекторів призначала рада правління МСПО, а затверджувала ці номінації Керівна рада Спілки пожежної охорони Речі Посполитої у Варшаві. Таким чином, МСПО координувала діяльність усіх, зокрема й професійних, пожежних формувань, які діяли у трьох воєводствах Східної Галичини.

Доцільно зазначити, що безпосередньо за стан пожежної охорони в Польщі відповідав міністр внутрішніх справ, який був у складі Ради міністрів – основної установи центральної адміністрації Другої Речі Посполитої, створеної президентом. Голова Ради міністрів (прем’єр) репрезентував уряд, керував ним й пильнував за виконанням його рішень, а також рівночасно (за квітневою Конституцією 1935 р.) визначав головні засади державної політики, включно і забезпечення пожежної безпеки [8]. Значну роль у стабілізації пожежної справи на західноукраїнських землях відігравали організаційно-структурні заходи, проведені у 1928 р. Зокрема, у кожному із трьох воєводств – Львівському, Станіславському і Тернопільському – були створені пожежні інспекторати, які перевіряли стан пожежної охорони на місцях і рівень професійної підготовки пожежників. Для пожежного інспекторату в Тернопільському воєводстві Малопольська Спілка пожежної охорони виділила окреме бюро разом із персоналом помічників. Службові відносини інспекторів із повітовими інструкторами та персоналом канцелярії воєводських Спілок визначалися інструкцією, що була обов’язковою на території усєї держави

Законодавча база, на якій ґрунтувалися органи влади у реалізації пожежної безпеки, не була уніфікована і залишалася вкрай недосконалою. Її основою були закони, прийняті ще до отримання Польщею незалежності або тимчасові законодавчі акти 1919 – 1920 рр.

Недосконале законодавство суттєво знижувало ефективність роботи пожежної охорони. Тому певні юридичні норми, спрямовані на запобігання пожежам, розроблялись і в міжвоєнний період. Так, Президент Речі Посполитої видав Розпорядження “Про будівельне право і забудову поселень” від 16.02.1928 р. Воно стосувалося питань пожежної безпеки існуючих будівель і запобігання випадкам знищення їх вогнем. Але юридичні приписи з питань будівництва не враховували особливостей Східної Галичини, тому, на думку пожежних спеціалістів, доцільно було регулятивні приписи формулювати “залежно від місцевих потреб та умов, бо тільки тоді вони будуть життєздатними і спонукатимуть до поступового вдосконалення стану забудов окремих поселень” [9].

Значний вплив на подальший розвиток пожежної справи на західноукраїнських землях мав прийнятий на засіданні Ради Міністрів Другої Речі Посполитої Закон “Про захист від пожеж та інших стихійних лих” від 20.01.1934 р., який 13 березня того ж року був ухвалений сеймом і, згідно зі ст. 53, набув чинності 18 листопада [10]. Потреба в ньому зумовлювалася невідповідністю чинного законодавства вимогам часу. Більшість приписів пожежної безпеки формулювалися вже застарілим на той час Законом “Про пожежну поліцію” від 10.02.1891 р. Тому новий закон повинен був усунути наявні недоліки в організації пожежної безпеки, запровадити довготривалу й уніфіковану основу, на якій повинні були діяти пожежні команди. Закон “Про захист від пожеж та інших стихійних лих” передбачав, що захист від пожеж та стихій повинна організовувати влада гміни під керівництвом і наглядом адміністративних органів. Всі, що проживали у гміні, були зобов’язані брати участь у рятувальних акціях, дотримуючись визначених цим законом положень. Низка положень окреслювали функції пожежної служби, джерела коштів на її утримання.

Згідно із Законом “Про захист від пожеж та інших стихійних лих”, пожежна служба поділялася на професійну, добровільну, примусову і приватну. У гмінах, де проживало більше 40 000 осіб, передбачалася наявність професійної пожежної команди. У тих, де менша чисельність населення, створювалося добровільне протипожежне формування. А якщо дозволяли фінансові можливості, то можна було створювати платну команду. Законом передбачалось уніфікувати та вдосконалити діяльність усіх діючих на території Речі Посполитої пожежних формувань. Здійснення цього завдання покладалося на державні та самоуправлінські органи влади, а також на Головну спілку пожежної охорони, яка опікувалася загальною організацією пожежної справи у державі [11]. Окрім того, ця спілка мала право здійснювати організаційний та фаховий контроль над усіма формуваннями пожежного захисту, проводити фахове курсове навчання пожежників, інструкторських кадрів для власних потреб, вирішувати питання, пов’язані із задоволенням потреб пожежників. Із прийняттям і введенням у дію Закону “Про захист від пожеж та інших стихійних лих” втрачали чинність протипожежні положення, які діяли раніше. 9 травня 1935 р. було прийнято рішення про організацію спеціальних державних підрозділів пожежної охорони, яке суттєво підвищувало вимоги до їх діяльності, ставились завдання щодо обов’язкового та бережливого володіння ними вартісним обладнанням тощо [12].

Професійне пожежництво після введення в дію Закону “Про захист від пожеж та інших стихійних лих” характеризувалось сталим і динамічним розвитком. Про це свідчать такі дані. У 1931 р. на західноукраїнських землях діяли 1126 пожежних команд. По воєводствах вони розподілялися таким чином: у Львівському їх було 459 (40%), Тернопільському – 466 (42%), а Станіславському – 201 (18%). У Львові діяв підрозділ пожежної охорони у складі 65 пожежників, серед яких було 4 офіцери і 17 сержантів, а у

Станіславі в цей час функціонував також 1 підрозділ чисельністю 32 пожежники, який очолювали 1 офіцер і 7 сержантів [13]. За даними на 1937 р., професійні команди функціонували у Львові, Тернополі, Станіславі, Дрогобичі, Бориславі, Жовкві, Самборі та інших містах [14]. У цьому ж році, через значне збільшення площі м. Львова, було вирішено створити ще 4 пожежні команди на Богданівці, Замарстинові, біля Східних торгів і на Пасічній.

Поліпшення протипожежного захисту значною мірою залежало від участі в цьому процесі добровільних пожежних команд. Місцева громадськість активно сприяла їх створенню. Зокрема, до 1939 р. у Тернопільському воєводстві кількість добровільних пожежних команд зросла до 670 з особовим складом 10945 осіб [15]. Після приєднання до м. Львова селищ Замарстинів, Знесіння (місцевість), Голоско, Левандівка, Клепарів там теж були створені добровільні пожежні команди [16].

Але й далі визначальною у боротьбі з пожежами, насамперед у сільській місцевості, була роль українських пожежно-гімнастичних організацій. Діяли вони у надзвичайно складних і суперечливих умовах. Друга Річ Посполита намагалася підпорядкувати і контролювати легальні українські товариства. Проте вони і далі розвивалися та удосконалювали свою діяльність. Найбільш масовими за чисельністю були “Січ”, “Сокіл-Батько”, а згодом “Луг”. Вони намагалися не вступати у конфлікт із польською владою і пристосовувати свої статутні положення відповідно до вимог владних структур. І хоча запобігання та ліквідація пожеж завжди були основною функцією спеціальних державних структур, проте через різні причини вони належно її не виконували. Тому в міжвоєнний період українські пожежно-гімнастичні організації перебирали цю функцію на себе.

Станом на 1922 р. на західноукраїнських землях було створено майже 50 нових січових гнізд, а координація Січовим рухом перейшла до Повітової Січі у Львові з періодичним друкованим органом “Січові Вісти”. Але протягом 1924 – 1925 рр. польська влада ці “Січі” порозпускала. Врешті, дирекція поліції у Львові своїм листом від 12.05.1926 р. повідомила про припинення діяльності Повітової Січі. Її провідникам інкримінувалося створення без дозволу влади Січових та Лугових осередків у краю. І хоча старшина Повітової Січі внесла протест до Міністерства внутрішніх справ, змінити нічого не вдалося. Луговий часопис із жалем констатував: “Повітова Січ” існувала від 1909 р., мала дуже гарну історію. Перед війною було це найкраще товариство у Львові, найбільш рухливе товариство зі всіх українських товариств. В цей спосіб від письма польської поліції скінчила своє існування одна з послідних “Січей” [17].

Товариство “Сокіл” діяло, згідно із затвердженим 1925 р. статутом, як “пожежне і руханкове”, а його мета полягала у тому, щоб зробити членів “здібними до несення зорганізованого рятунку життя і майна не тільки при пожарі, але також в случаї інших життєвих нещасть”. Для її реалізації передбачалося виконання “вправ пожежних та утримання відповідних приладів”, а також ведення культурно-масової роботи [18]. У міжвоєнний період “Сокіл” мав триступеневу організацію: “Сокіл-Батько” (керівна інстанція у Львові, що була утворена у 1909 р.), повітові осередки і місцеві гнізда. Протягом 20 – 30-х рр. ХХ ст. “Сокіл” нараховував 20 – 40 тис. членів [19].

Заповнити вакуум в українському пожежно-гімнастичному русі, який утворився після ліквідації “Січі” (1924 р.), взялася новоутворена організація “Луг”. “Луг” брав активну участь у забезпеченні пожежної охорони і виконував ті ж національно-соціальні завдання, що й “Січ” та “Сокіл”. У програмній статті офіційного органу товариства

“Луг” від його членів вимагалася карність, швидкість, жертвність, обов’язковість участі у пожежах: “який би то пожежар не був і чиє би майно не горіло”. Застерігалося від можливих провокацій, що можуть учинити “ворожі чинники”, відмовляючись від виїзду на пожежу. Зобов’язувалося вживати усіх можливих заходів щодо придбання антипожежних знарядь та проведення з ними системного вишколу [20]. Попри всі намагання польської влади дискредитувати діяльність “Лугу”, це не мало успіху серед місцевого населення. Навпаки, відбувалось постійне зростання лугового руху. Так, якщо у 1925 р. налічувалось приблизно 200 філій “Лугу”, то у 1929 р. вже було 750 філій. У 1937 р. у його осередках, здебільшого сільських, об’єднувалось майже 40 тисяч юнаків і дівчат [21]. Лугова організація була найчисельнішою в краю.

Доцільно зазначити, що проведення протипожежної діяльності сокільських і лугових товариств гальмувалось браком, а то й повною відсутністю пожежного обладнання. Низові осередки цих товариств були не в змозі закуповувати обладнання за власний коштів; пожежі часто траплялися на великих відстанях, тому не встигали вчасно дістатися до місця, де сталося лихо тощо. Власні “сикавки” мали лише одиничні сільські осередки, хоча інші види пожежного приладдя – гаки, сокири, шнури, бочки – були поширенішими. З’ясовуючи обставини заборони на 1934 р. понад 800 із 1189 лугових організацій, їхні очільники визнали, що однією з головних причин став незадовільний стан “пожарництва” [22].

Польська влада погрожувала заборонити організації, які не мають відповідного протипожежного обладнання і не проводять протипожежної підготовки. Цьому сприяли і сільські війти, які не лише відмовлялися передавати у їхнє розпорядження пожежне оснащення, що було у розпорядженні громад, а й не видавали його у тренувальних цілях. Зокрема, коли у Жуличах (повіт Золочів) при заснуванні 1927 р. “Лугу” місцевий священик передав у його розпорядження “сикавку”, яку зберіг під час війни від діючої раніше “Січі”, вїт її відразу конфіскував, погрожуючи розправою і над самою луговою організацією [23]. У Дмитровичах на Яворівщині за те, що члени організації не мали “сикавки”, не проводили протипожежних занять, а натомість лише “виспівували” “Не пора...”, ухвалою староства одна з найдієвіших організацій “Лугів” була заборонена [24].

Проте не “занедбання пожежної справи”, а національно-політичні мотиви зумовлювали репресії проти українських товариств. Це підтверджує факт заборони Львівським староством у січні 1923 р. товариства “Січ” у Сороках. Його рішення обґрунтовувалось тим, що буцімто ця “організація вогневої сторожі” заводить серед членів такі порядок і карність, які дозволяють їй “кожного часу... перемінитися у військовий відділ”, а це становить “загрозу публічному порядку і державній безпеці” [25].

Найвищий адміністративний трибунал у Варшаві іноді задовольняв апеляції заборонених українських молодіжних організацій, стверджуючи, що їхня “бездіяльність” (як то, відсутність належного пожежного обладнання) не може бути причиною ліквідації. Однак і після цього місцеві адміністрації, зокрема у Станіславському воєводстві, не відновлювали жодної забороненої організації [26]. Водночас було чимало випадків, коли після пожеж українські громади самі ініціювали створення пожежно-гімнастичних організацій, передаючи їм усі повноваження “пожежних сторож”. Так, приміром, сталося в Угневі, де після великої пожежі у травні 1930 р. відразу відновили заборонений “Сокіл”, до якого вступило понад 100 осіб [27].

Часто влада виправдовувала закриття українських пожежно-рятувальних організацій очікуванням заснування “законних” польських “пожарних страж”. Таким

чином, все чіткіше виявлялось намагання польськими напівдержавними структурами поглинути “Сокіл” і “Луг” з метою монополізувати протипожежну діяльність. Одним із ініціаторів такого переслідування виступав Малопольський союз вогневої сторожі, спонукаючи до творення “утраквістичних” (двонаціональних) організацій, що насправді означало поглинення українських товариств. Однак спроби заснувати польсько-українські “вогневі сторожі” не мали результатів, а польські “стражі пожежні”, зазвичай, були бездіяльними в селах із переважаючою українською людністю [28].

23 лютого 1932 р. Львівське воєводське управління скерувало до всіх староств воєводства циркуляр, у якому вказувалися основні завдання щодо створення місцевих пожежних команд із використанням українського добровільно-пожежного елементу. У ньому, зокрема, зазначалось: “У зв’язку із ліквідацією пожежництва в “Лугах” і “Соколах”, український добровільно-пожежний елемент перейде до складу існуючих добровільних спілчанських пожежних команд, і [вони], цим самим, стануть національно-мішаними. Визнано за доцільне, залишаючи на стороні справи гмінних професійних пожежних команд, прагнути до пропагування, насамперед, спілчанських добровільних пожежних команд з одночасним приділенням уваги на те, щоби їх склад, з огляду національної приналежності, був мішаним. А там, де для створення мішаних добровільних пожежних команд в рамках Малопольської спілки не буде умов, створювати допоміжні команди. За своїм характером ці організації будуть менш вартісними і на даній території мало знаними, тому не будуть такими корисними, як добровільні формування” [29]. Врешті, з прийняттям 1934 р. у Польщі Закону “Про захист від пожеж та інших стихійних лих” ця справа фактично втратила актуальність для українських організацій. Тепер пожежну безпеку мали забезпечувати спеціалізовані польські державні підрозділи.

Отже, система функціонування пожежної охорони на західноукраїнських землях у міжвоєнний період тривалий час базувалась на пожежних підрозділах місцевих органів влади та добровільних протипожежних формуваннях. Державна складова в цій системі, як в інших європейських державах, не була домінуючою, на відміну від Державної пожежної охорони України. Тому для сучасного реформування системи пожежної охорони України потрібно врахувати можливість передачі низки функцій від держави до місцевих органів влади і розширення мережі добровільних протипожежних формувань.

Література

1. Алексієвець Л. Історіографія історії відродження і становлення Польщі у міжвоєнний період / Л. Алексієвець // Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка [Текст]. — 2002. — Вип. 2. — С. 134—151. — (Серія: Історія).
2. Клок В. І. Формування і діяльність польських органів влади у Східній Галичині (січень – березень 1919 р.) / В. І. Клок // Дрогобицький краєзнавчий збірник [Текст]. — 2006. — Вип. X. — С. 426—435; Мельник Г. М. Політика польського уряду в Східній Галичині (1918 – 1926 рр.) / Г. М. Мельник // Історичний журнал [Текст]. — 2003. — № 2. — С. 59—63.
3. Красівський О. Галичина в першій чверті ХХ ст. / О. Красівський // Проблеми польсько-українських стосунків [Текст]. — Львів : ЛФУФДУ, 2000. — С. 163.
4. Присташ Л. Т. Місцеві органи урядової адміністрації на західноукраїнських землях (1921 – 1939 рр.) / Л. Т. Присташ // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні [Текст] : матер. наук. конф. (лютий 1997 р.). — Львів : [б. в.], 1997. — С. 120, 121.

5. Albert A. Najnowsza historia Polski, 1914 – 1993 [Tekst] / A. Albert. — Londyn: Puls, 1994. — 638 s.
6. Історія державної служби в Україні [Текст] : у 5 т. Т. 2 / О. Г. Аркуша, О. В. Бойко, Є. І. Бородін [та ін.] ; кер. авт. кол. С. В. Кульчицький. — К. : Ніка-Центр, 2009. — С. 27.
7. Olejnik T. Towarzystwa ochotniczych straży ogniowych w Królestwie Polskim [Tekst] / Tadeusz Olejnik. — Warszawa : Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, 1996. — 367 s.
8. Бочаров С. В. Трансформація Совета Министров во Второй Речи Посполитой / С. В. Бочаров // Наука. Релігія. Суспільство [Текст]. — 2004. — № 2. — С. 3—7.
9. Przegląd Pożarniczy [Tekst]. — 1936. — № 11. — S. 319.
10. Ustawa o ochronie przed pożarami i innymi kleskami // Przegląd Pożarniczy [Text]. — 1934. — № 5. — S. 133—141.
11. Dzieje Polski 1918–1939: wybór materiałów źródłowych [Text] / oprac. Władysław Andrzej Serczyk. — Kraków : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1990. — 454 s.
12. Повідомлення про зміну статуту у зв'язку із зміною характеру діяльності. 9 травня 1935 р. // Центральний державний історичний архів (далі – ЦДА) [Текст]. — Ф. 312, оп. 1, спр. 10, арк. 101.
13. Попович С. Пожежництво Львова. Історичний нарис [Текст] / С. Попович. — Львів : Світ, 2002. — С. 284.
14. Державний архів Львівської області [Текст], ф. 1. Львівське воєводське управління, оп. 53, спр. 3210, арк. 286—288.
15. Історія управління МНС України в Тернопільській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.ternopil.mns.gov.ua/content/history.html.
16. Шишка О. В. Наше місто Львів [Текст] : в 2 ч. Ч. 1 / О. В. Шишка. — Львів : Центр Європи, 2005. — 173 с.
17. Вісти з Лугу [Текст]. — 1926. — 25 лип.
18. Статут пожарного й руханкового товариства “Сокіл” [Текст]. — Львів : [б. в.], 1925. — 13 с.
19. Трофим’як Б. Розбудова “Соколом-Батьком” українства Галичини в добу польської окупації (1919–1939 рр.) / Б. Трофим’як // Наукові записки Терноп. держ. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка [Текст]. — 2002. — Вип. 2. — С. 36. — (Серія: Історія).
20. Під нинішню хвилю // Вісти з Лугу [Текст]. — 1930. — Ч. 9. — С. 4—7.
21. Попович С. Пожежництво Львова... — С. 298.
22. Федорак Н. Діяльність українських громадських товариств з ліквідації стихійних лих і пожеж у Галичині у міжвоєнний період / Н. Федорак // Історія України. Наукові виклади [Текст]. — 2010. — № 1. — С. 39.
23. З життя “Лугів” // Вісти з Лугу [Текст]. — 1932. — Ч. 3. — С. 7.
24. Розв’язання // Сокільські вісти [Текст]. — 1930. — Ч. 4. — С. 17.
25. “Січ” у Сороках // Січові вісти [Текст]. — 1923. — Ч. 1/2. — С. 11, 12.
26. Інформація Станіславівського воєводства в справі діяльності українського націоналістичного товариства “Сокіл” // Державний архів Івано-Франківської області [Текст]. — ф. 6, оп. 1, спр. 290, арк. 43.
27. Петришин В. Товариства в Угнові / В. Петришин // Угнів та Угнівщина [Текст] : іст.-мемуарн. зб. — Н.-Й. ; Париж ; Сідней ; Торонто : НТШ. — Український архів, 1994. — Т. XVI. — С. 343.

28. Листування “Сокола Батька з іншими товариствами в організаційних справах // ЦДДА [Текст] / Українське спортивне товариство “Сокіл-Батько”, м. Львів. — ф. 312, оп. 1, спр. 77, арк. 132.

29. Державний архів Львівської області [Текст], ф. 1. Львівське воєводське управління, оп. 3, спр. 300, 12 арк.

Z. Hontar

**STATE FIRE-FIGHTING DEPARTMENT
IN WESTERN UKRAINE IN THE INTERWAR PERIOD**

The role of public authorities in the development of fire-fighting system in Western Ukraine in the interwar period is revealed. The basic directions of fire safety in the region are found out.

Key words: Druga Rich Pospolyta, Eastern Galicia, Fire-Fighting Department, fire case, professional and voluntary Fire-fighting service.